

श्री.जयदिप डाकरे सर

श्री.प्रविण डाकरे सर

Subscribe

इयत्ता - सहावी (31 डिसेंबर) विषय - मराठी

Subscribe

१८

बहुमोल जीवन

• ऐका. म्हणा. वाचा.

मनासारखे सारे काही जीवनात या घडते का ?
फुले निखळुनी पडती, तरिही झाड सारखे झडते का ?

भोगावे लागतेच सकला जे येते ते वाट्याला
गुलाब बोटे मोडत नाही आसपासच्या काट्याला
काटे देते म्हणुनी लतिका मातीवरती चिडते का ?
मनासारखे सारे काही जीवनात या घडते का ?

वसंत येतो, निघुनी जातो, ग्रीष्म जाळतो धरणीला
पुन्हा नेसते हिरवा शालू, पुन्हा नवेपण सृष्टीला
देह जळाला म्हणुनी धरणी एकसारखी रडते का ?
मनासारखे सारे काही जीवनात या घडते का ?

रोज नभाचे रंग बदलती, घन दाटुनि येतात तरी
निराश आशा पुन्हा नव्याने नक्षत्रे नेतात घरी
अवसेला पाहून पौर्णिमा नभात रुसुनी बसते का ?
मनासारखे सारे काही जीवनात या घडते का ?

सुखदुःखाची ऊनसावली येते, जाते, राग नको
संकटास लीलया भिडावे, आयुष्याचा त्याग नको
बहुमोलाचे जीवन वेड्या कुणास फिरुनी मिळते का ?
मनासारखे सारे काही जीवनात या घडते का ?

पाठावरील नवीन टेस्ट सोडवा-

ऑनलाईन टेस्ट

चला, चर्चा करूया.

सरिताने सगळे साहित्य दुपटीने आणले असते, तर तिला दुप्पट फायदा झाला असता का ?
पुन्हा स्टॉल लावताना प्रणवने काय करावे म्हणजे पावभाजी जास्त विकली जाईल व फायदा होईल ?

जाणून घेऊया.

नफा-तोटा

पैसे कमवण्यासाठी लोक वेगवेगळी कामे करतात. ग्राहकांना हव्या असलेल्या वस्तू विकण्याचा व्यवसाय दुकानदार करतात. ठोक व्यापाऱ्याकडून म्हणजेच घाऊक व्यापाऱ्याकडून मोठ्या प्रमाणात स्वस्त दराने वस्तू आणल्या जातात. त्याची किंमत छापील किमतीपेक्षा कमी असते. वस्तू सुट्या करून छापील किमतीला विकल्या की जास्त रक्कम मिळते. विक्रीची किंमत खरेदीच्या किमतीपेक्षा जास्त असेल, तर फायदा होतो. त्याला नफा म्हणतात. कधी कधी खरेदीच्या किमतीपेक्षा कमी रक्कम विक्रीतून मिळते, तेव्हा होणाऱ्या नुकसानाला तोटा म्हणतात.

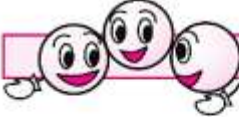

हे मला समजले.

खरेदीपेक्षा विक्री कमी असेल तेव्हा तोटा होतो.
तोटा = खरेदी किंमत - विक्री किंमत

खरेदीपेक्षा विक्री जास्त असते तेव्हा नफा होतो.
नफा = विक्री किंमत - खरेदी किंमत

समजून घ्या.

Let's discuss.

If Sarita had bought twice as much, would she have gained twice as much?
What should Pranav do the next time he sets up a stall to sell more pav bhaji and make more gains?

Let's learn.

Profit and Loss

People do various kinds of jobs to earn money. Shopkeepers sell articles that people need. They buy things from wholesale traders in large quantities at lower rates. It costs less than the printed price. When they sell things in retail, i.e., in smaller quantities, they charge a greater amount. If the selling price is more than the amount paid for it, there is a gain. It is called a **profit**. Sometimes, an article is sold for less than the amount paid for it while buying. The damage, in that case, is called a **loss**.

Now I know -

If the selling price is less than the cost price, there is a loss.
Loss = Cost price - Selling price

If the selling price is more than the cost price, there is a profit.
Profit = Selling price - Cost price

read and understand.

3.5 The Duck and the Kangaroo

revision

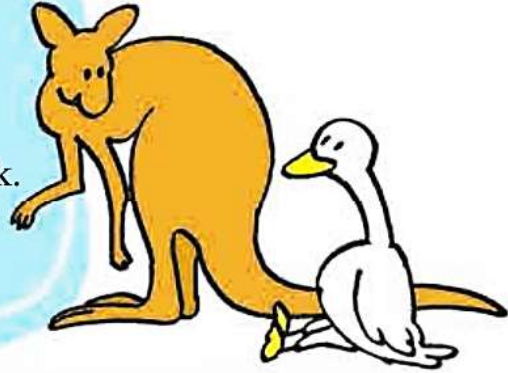

Said the Duck to the Kangaroo,
 "Good gracious! how you hop!
 Over the fields and the water too.
 As if you never would stop!

"My life is a bore in this nasty pond,
 And I long to go out in the world beyond!
 I wish I could hop like you!"
 Said the Duck to the Kangaroo.

Said the Kangaroo to the Duck,
 "This requires some little reflection:
 Perhaps on the whole it might bring me luck.
 And there seems but one objection.

"Which is : if you'll let me speak so bold,
 Your feet are unpleasantly wet and cold.
 And would probably give me the roo -
 Matiz !" said the Kangaroo.

८. मौर्य साम्राज्यानंतरची राज्ये

स्वाध्याय

१. सांगा पाहू.

- (१) भारतात सौन्याची नाणी पाडण्याची सुरुवात करणारे राजे.
- (२) कनिष्काने काश्मीरमध्ये वसवलेले शहर.
- (३) वीणावादनात प्रवीण असलेला राजा.
- (४) कामरूप म्हणजेच.

२. पाठातील नकाशाचे निरीक्षण करून गुप्तांच्या साम्राज्यातील आधुनिक शहरांच्या नावांची यादी करा.

३. चर्चा करा व लिहा.

- (१) सम्राट कनिष्क
- (२) मेहरौली येथील लोहस्तंभ

४. पाठातील विविध ग्रंथ आणि ग्रंथकार यांच्या नावांची यादी करा.

५. गुप्त राजघराणे आणि वर्धन राजघराणे यांचा तुलनात्मक तक्ता पुढील मुद्द्यांच्या आधारे तयार करा.

मुद्दे	गुप्त राजघराणे	वर्धन राजघराणे
संस्थापक		
राज्यविस्तार		
कार्य		

६. पुढील शब्दकोडे सोडवा.

१	२		३					
				४				५
६								
			७					
						८		
	९							
१०					११			

उभे शब्द

२. * * * * * याच्या पराक्रमाचे वर्णन प्रयाग येथील स्तंभलेखामध्ये आढळते.
३. मेहरौली लोहस्तंभावर * * * * * नावाच्या राजाचा उल्लेख आढळतो.
५. पुष्यवर्मन याने * * * * * चे राज्य स्थापन केले.
७. * * * * * याच्या दरबारात बाणभट्ट हा राजकवी होता.
८. इंडोग्रीक राजांमधील प्रसिद्ध राजा * * * * *.

आडवे शब्द

१. * * * * * * * * * याने गुप्तांचे साम्राज्य वायव्येकडे वाढवले.
४. हर्षवर्धनाचे एक संस्कृत नाटक * * * * *
६. गुप्त राजघराण्याचा संस्थापक * * * *
९. * * * * * हिचा विवाह वाकाटक घराण्यातील दुसरा रुद्रसेन याच्याशी झाला.
१०. दुसऱ्या चंद्रगुप्ताच्या काळात भारतात आलेला बौद्ध भिक्खू * * * * *
११. कनिष्कच्या दरबारातील प्रसिद्ध वैद्य * * *

उपक्रम

मौर्य साम्राज्यानंतर भारतात होऊन गेलेल्या राज्यकर्त्यांविषयी अधिक माहिती मिळवा व तुम्हांला आवडणाऱ्या राज्यकर्त्यांचा भूमिकाभिनय वर्गात सादर करा.

८. नैसर्गिक संसाधने

सराव

आकृती ८.२ : शेतीकाम

आकृती ८.७ : खाणकाम

आकृती ८.३ : मासेमारी

आकृती ८.८ : गवंडीकाम

आकृती ८.४ : मध गोळा करणे

आकृती ८.९ : मीठ मिळवणे

आकृती ८.५ : पाणी काढणे

आकृती ८.१२:

आकृती ८.१० : रबराचा चीक मिळवणे

आकृती ८.६ : लाकूड गोळा करणे

आकृती ८.११ : डिंक गोळा करणे

वाचा व समजून घ्या.

१. कंसातील दिलेले योग्य शब्द योग्य ठिकाणी घालून वाक्य पूर्ण करा.
- अ. विहिरीतून बादलीभर पाणी उपसायचे आहे. त्यासाठी ..... लावले असता ..... घडेल. कारण पाण्याचे ..... होणार आहे. (विस्थापन, कार्य, बल)
- आ. घराच्या उतरत्या छपरावर चेंडू सोडल्यास चेंडूला ..... प्राप्त होऊन तो वेगाने जमिनीवर पडेल. म्हणजेच ..... ऊर्जेचे रूपांतरण ..... ऊर्जेत होईल. (गतिज, स्थितिज, गती)
- इ. दिवाळीत भुईनळ्याची शोभा तुम्ही पाहिली असेल. .... ऊर्जेचे रूपांतरण ..... ऊर्जेत होण्याचे हे उदाहरण होय. (प्रकाश, अणू, रासायनिक, सौर)
- ई. सौर चूल हे सूर्याच्या ..... ऊर्जेचे उपयोजन आहे, तर सौर विद्युतघट व सौर दिवे हे सूर्याच्या ..... ऊर्जेचे उपयोजन आहे. (प्रकाश, रासायनिक, उष्णता)
- उ. एका मजुराने चार पाट्या खडी १०० मीटर अंतरावर वाहून नेली. जर त्याने दोन पाट्या खडी २०० मीटर अंतरावर वाहून नेली, तर ..... कार्य घडेल. (समान, अधिक, कमी)
- ऊ. पदार्थाच्या अंगी असणारी कार्य करण्याची क्षमता म्हणजे....होय. (ऊर्जा, विस्थापन, बल)

२. सांगा मी कोणाशी जोडी करू ?

'अ' गट	'ब' गट
१. घरंगळणारा पदार्थ	अ. उष्णता ऊर्जा
२. अन्न	आ. अणुऊर्जा
३. ताणलेले धनुष्य	इ. गतिज ऊर्जा
४. सूर्यप्रकाश	ई. स्थितिज ऊर्जा
५. युरेनिअम	उ. रासायनिक ऊर्जा

३. काय सांगाल ?

- अ. विस्थापन झाले असे केव्हा म्हणता येईल ?
- आ. कार्य मोजण्यासाठी कशाचा विचार करावा लागेल ?

- इ. ऊर्जेची विविध रूपे कोणती ?
- ई. निसर्गातील ऊर्जा रूपांतरणाची एक साखळी सांगा.
- उ. ऊर्जा बचत का करावी ?
- ऊ. हरित ऊर्जा कशाला म्हणतात ?
- ए. अपारंपरिक ऊर्जा स्रोत कशास म्हणतात ?
- ऐ. सौर ऊर्जा उपकरणांमध्ये सूर्यापासून मिळणाऱ्या कोणत्या ऊर्जेचा वापर केला जातो ?
- ओ. अपारंपरिक ऊर्जा स्रोतांचा वापर जास्तीत जास्त करणे का आवश्यक आहे ?

४. आमच्यात वेगळा कोण ?

१. डिझेल, खनिज तेल, नैसर्गिक वायू, वाहता वारा
२. धावणारी मोटार, ऑडका वाहून नेणे, टेबलावर ठेवलेले पुस्तक, दप्तर उचलणे.
३. सूर्यप्रकाश, वारा, लाटा, पेट्रोल
४. बंद खोलीत पंखा चालू ठेवणे, काम करताना टीव्ही चालू ठेवणे, थंडीच्या काळात ए.सी. चालू करणे, घरातून बाहेर जाताना दिवे बंद करणे.

५. खालील कोड्यातून ऊर्जेचे प्रकार शोधून लिहा.

म	ग	उ	ष्ण	ता
स्थि	ति	ज	ल	ध
ह	ज	प	व	न
रा	सा	य	नि	क
वि	द्य	त	ई	क्ष

उपक्रम :

- शाळेत किंवा घरी विद्युत ऊर्जेच्या बचतीसाठी तुम्ही कोणते प्रयत्न कराल ? आपल्या मित्र-मैत्रिणींसोबत चर्चा करून यादी करा आणि ती अंमलात आणा.
- बाजारात ऊर्जा बचतीसाठी उपलब्ध असलेल्या विविध उपकरणांची माहिती मिळवा.

11.

Work and Energy

1. Fill in each blank with the appropriate term from the brackets.

- (a) A bucketful of water is to be drawn from a well. .... will be done when a ..... is applied to do this, because there will be a ..... of water. (displacement, work, force)
- (b) If a ball is dropped on the sloping roof of a house, it acquires ..... and falls on the ground. That is, transformation of ..... energy into ..... energy takes place. (kinetic, potential, motion)
- (c) You might have seen some beautiful fireworks during Diwali. It is an example of transformation of ..... energy into ..... energy. (light, atom, chemical, solar)
- (d) The solar cooker is an application of the ..... energy of the sun, while solar cells, solar lamps are applications of the ..... energy of the sun. (light, chemical, heat)
- (e) One labourer carried four pans of road metal through a distance of 100 metres. If he carries two pans of road metal through a 200 metre distance ..... work will be done. (equal, more, less)
- (f) The capacity that an object has for doing work is called ..... (energy, displacement, force)

2. Match the pairs.

Group 'A'

- (1) Rolling object
- (2) Food
- (3) Stretched bow
- (4) Sunlight
- (5) Uranium

Group 'B'

- (a) Heat energy
- (b) Atomic energy
- (c) Kinetic energy
- (d) Potential energy
- (e) Chemical energy

3. Can you tell?

- (a) When can we say that displacement has taken place?
- (b) What should be taken into account for measuring work?

- (c) What are the various forms of energy?
- (d) Describe one natural chain of transformation of energy.
- (e) Why should we save energy?
- (f) What is 'green energy'?
- (g) What are the non-conventional energy resources?
- (h) Which forms of energy from the sun are used in solar energy devices?
- (i) Why should we maximise the use of non-conventional energy resources?

4. Who is the odd-one-out?

- (1) Diesel, crude oil, natural gas, wind
- (2) A running car, hauling a log, a book kept on a table, picking up the school bag.
- (3) Sunlight, wind, waves, petrol
- (4) Leaving the fan on in a vacant room, leaving the TV on while working, using AC during winter, putting off the light when going out.

5. Find out the types of energy from the following puzzle.

z	s	q	p	y	m	w	n	e
p	o	t	e	n	t	i	a	l
l	l	s	u	h	v	n	x	i
t	a	o	j	e	v	d	z	g
q	r	u	l	a	b	a	d	h
k	i	n	e	t	i	c	q	t
r	w	d	h	k	l	w	y	f

Activity :

- How can you save energy at home and in school? Discuss this with your friends and list all such measures. Put them into practice.
- Find out about energy saving devices available in the market.

* सही या गलत बताओ ।

१. युद्ध में लोहे के ही अस्त्र-शस्त्र काम देते हैं ।
३. श्रम में ही जीवन की सफलता है ।

२. रोटियाँ भी सोने के तवे पर सेंकी जाती हैं ।
४. जो काम करेंगे, उन्हीं का अब सम्मान नहीं होगा ।

खोजबीन

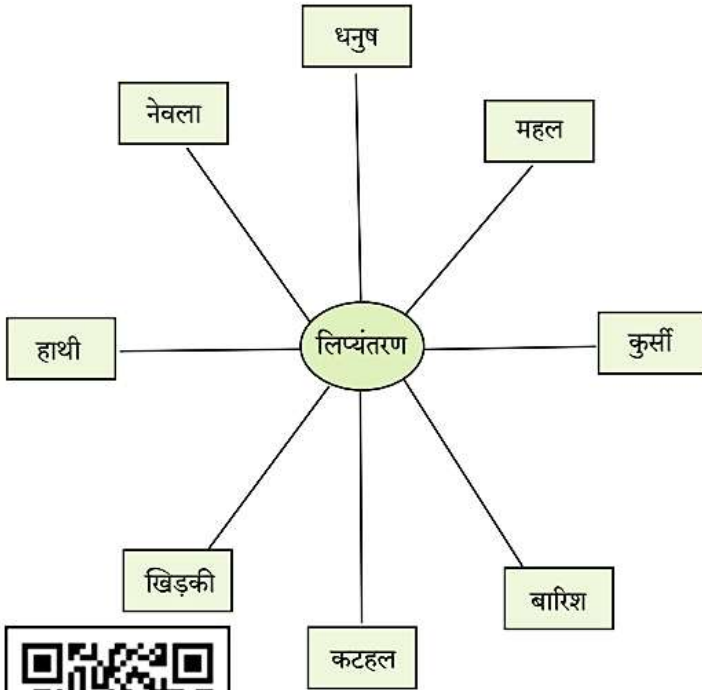
रुपयों (नोट) पर लिखी कीमत कितनी और किन भाषाओं में अंकित है, बताओ ।

स्वयं अध्ययन

सद्गुणों को आत्मसात करने के लिए क्या करोगे, इसपर आपस में चर्चा करो ।

* निम्नलिखित शब्दों का रोमन लिपि में लिप्यंतरण करो । * निम्नलिखित कारकों का अपने वाक्यों में प्रयोग करो ।

- ने -----
- को -----
- से -----
- को -----
- से -----
- का, की, के -----
- में, पर -----
- अरे! -----

इयत्ता सहावी - मराठी

महिना - नोव्हेंबर ते डिसेंबर

ऑनलाईन टेस्ट अपडेट होत आहेत.

14. आता उजाडेल	Click Here
15. बालसभा	Click Here
16. सफर मेट्रोची	Click Here
17. दुखणं बोटभर	Click Here
18. बहुमोल जीवन	Click Here

इयत्ता सहावी - इतिहास

महिना - नोव्हेंबर ते डिसेंबर

6. जनपदे आणि महाजनपदे	Click Here
7. मौर्यकालीन भारत	Click Here
8. मौर्य साम्राज्यानंतरची राज्ये	Click Here

इतर विषय टेस्ट लवकरच अपडेट होतील.